א)חד לעיברה [א] זמנו ועיברה שנתו וחד לעיברה זמנו ולא שנתו וחד ללא עיברה לא זמנו ולא שנתו וצריכי דאי כתב רחמנא חד הוה אמינא (א) היכא דעיברה שנתו וזמנו דאידחי מפסח לגמרי אבל עיברה זמנו ולא שנתו דחזי לפסח שני אימא לא ואי כתב רחמנא הני תרתי משום דאידחי להו ממילתייהו אבל היכא דלא עבר לא זמנו ולא שנתו דחזי לפסח אימא לא צריכי: אמר רב משמיה דמבוג חטאת ששחטה לשום חטאת נחשון כשירה דאמר קרא [1] זאת תורת החטאת ב)תורה אחת לכל החטאות יתיב רבא וקאמר לה להא שמעתא איתיביה רב משרשיא לרבא רבי שמעון אומר ג)כל המנחות שנקמצו שלא לשמן כשירות ועלו לבעלים לשום חובה לפי שאין המנחות דומות לזבחים שהקומץ מחבת לשם מרחשת מעשיה מוכיחין עליה שהיא מחבת חריבה לשם בלולה מעשיה מוכיחין שהיא חריבה אבל בזבחים אינו כן שחיטה אחת לכולן קבלה אחת לכולן זריקה אחת לכולן טעמא דמעשיה מוכיחין הא אין מעשיה מוכיחין לא אמאי לימא [2] זאת תורת המנחה ד)תורה אחת לכל המנחות אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב משמיה דמבוג חטאת ששחטה על מנת שיתכפר בה נחשון כשירה א)אין כפרה למתים ולימא מת בעלמא הא קמ"ל טעמא דמת הא דחי [ב] דומיא דנחשון פסולה ומאי ניהו חטאת נזיר וחטאת מצורע הני [ג] עולות נינהו אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב משמיה דמבוג חטאת ששחטה על שמחוייב [ד] חטאת כנחשון (ב) כשירה חטאת נחשון עולה היא [ה] איכא [ו] דאמר אמר רב משמיה דמבוג חטאת ששחטה (ג) לשם חטאת נחשון פסולה חטאת נחשון עולה [ז] היא ולימא חטאת נזיר וחטאת מצורע עיקר חטאת נקט ה)אמר רב [ח] (ד) חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם לשם חטאת עבודת כוכבים כשירה לשם חטאת נזיר לשם חטאת מצורע פסולה הני עולות נינהו בעי רבא חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דטומאת מקדש וקדשיו מהו מי אמרינן כרת כמותה או דילמא אין קבוע כמותה [ט] ו)רב אחא בריה דרבא מתני ב)כולהו לפסולא מ"ט [3] ושחט אותה לחטאת לשם אותה חטאת א"ל רב אשי לרב אחא בריה דרבא [בעיא דרבא] היכי מתניתו לה אמר ליה אנן בשינוי בעלים מתנינן לה [והכי [י] מתנינן לה] אמר רבא ג)חטאת חלב ששחטה על מי שמחוייב חטאת דם וחטאת עבודת כוכבים פסולה על מי שמחוייב חטאת נזיר וחטאת מצורע כשירה ובעיין לה הכי בעי רבא חטאת חלב ששחטה על מי שמחוייב חטאת דטומאת מקדש וקדשיו מהו מי אמרי' ד)כרת כמותה או דילמא אין קבוע כמותה תיקו: ו)איתמר שחטה לשמה לזרוק דמה שלא לשמה רבי יוחנן אמר ה)פסולה וריש לקיש אמר כשירה ר' יוחנן אמר פסולה מחשבין מעבודה לעבודה וילפינן ממחשבת פיגול ור"ל אמר כשירה אין מחשבין מעבודה לעבודה ולא ילפינן ממחשבת פיגול ואזדו לטעמייהו דאיתמר

עיברה זמנו. זמן שחיטת הפסח: **לא זמנו ולא שנתו.** ואם [יא] שחטו קודם הפסח לשם שלמים כשר ואע"ג דחזי לפסח ראשון: **ממילתייהו.** מפסח ראשון: **משמיה דמבוג.** שם חכם: **חטאת ששחטה לשם חטאת נחשון.** שעיר חטאת [דחנוכת] הנשיאים: **כשרה.** ולא הויא שינוי קדש דלא אמרי' חטאת נחשון כיון דלדורון אתי ולא לכפרה על חטא הרי היא (ד) כשחיטה [יב] לשם עולה [יג] וכ"ש דשינוי בעלים לא הוי דלא שחטה להתכפר בה נחשון: **ועלו לבעלים.** ר"ש פליג אמנחות ומודה בזבחים: **מחבת ומרחשת.** שני כלים שבהם מטגנים את המנחות שכל [יד] המנחות היו [טו] עשר עשר חלות. מחבת לפה ז) ומעשיה קשים (ה) מתוך שהכלי לף מעשיה מתפשטין והאור שורף את השמן. מרחשת עמוקה ומעשיה רוחשין ורכין שאין האור שורף את השמן וכשמניח אדם אצבעו עליה נראה כמו רוחשת [טז]: **חריבה.** מנחת חוטא שאין בה שמן דכתיב (ויקרא ה) לא ישים עליה שמן: **מעשיה מוכיחין.** דמחשבה [יז] הניכרת שהיא שקר סבר ר"ש דלא מהניא: **שחיטה אחת לכולן.** וכי שחיט עולה לשם חטאת ליכא הכירא דמשקר הילכך מהניא מחשבה כ"ך שמעת"י במנחו"ת: **טעמא כו'.** אלמא אפי' לרבי שמעון דמהדר (ו) להיכשירא לא יליף מזאת [יח] תורה וכ"ש דמדרבנן קשיא לך דאמרי אף במנחות לא עלו אלמא לא דרשי תורה [יט] להכי. ולרבא דאמר לעיל (דף ז.) חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם כשירה ליכא למיפרך מינה דהתם כיון דכי הדדי נינהו דתרוייהו חטאת סתמא שמייהו וכפרת שתיהן שוה על הכרת אין שם שינוי קודש והרי חטאת לשם חטאת נשחטה ואילו מנחת מחבת ומנחת מרחשת אין שמותיהן שוין זו שמה לבדה וזו שמה לבדה אלא לרב קשיא דהא לשם חטאת נחשון שינוי גמור הוא שהרי היא כעולה וקאמר כשרה משום תורת חטאת [כ]: **אלא אי איתמר.** דרב הכי איתמר ובשינוי בעלים איתמר: **שיתכפר בה.** (ז) היינו שינוי בעלים: **שאין כפרה למתים.** הילכך לא קרינא ביה במחוייב [כא] כפרה כמותו: **הא חי.** אם שחטה בשינוי בעלים לשם אדם חי: **דומיא דנחשון.** שמחוייב חטאת שאינה על חטא הדומה לשעיר נחשון כגון חטאת נזיר ומצורע הבאות להכשיר פסולה: **ופרכינן הני עולות נינהו.** ואנן קיס לן (לעיל דף ז.) חטאת ששחטה על מי שמחוייב עולה כשירה והני כעולה דמו. פשיטא ל"ג: **עיקר חטאת נקט.** שורש החטאת שהיא היתה חטאת יחיד ראשונה: **לשם חטאת עבודת כוכבים.** רבותא נקט אע"ג דלא דמיא לשאר חטאות שהן בכבשה או שעירה והיא אינה כשירה בכבשה אלא בשעירה: **בעיא דרבא היכי מתניתו לה.** (ח) וכיון [כב] דאמרת דרבא בכולהו פסיל ואפילו חטאת חלב לשם חטאת דם כ"ש לשם חטאת דטומאת מקדש וקדשיו: **מי אמרינן כרת כמותה.** והוה ליה מחוייב כפרה כמותו וקרינן ביה עליו ולא על חבירו וחבירו דומיא דידיה [לעיל ג:] או דילמא (ט) כו' דאין קבוע כמותו שבא בעולה ויורד: **שחטה לשמה.** שלא חישב על השחיטה אלא על הזריקה חישב בשעת שחיטה דהיינו מעבודה לעבודה: **מחשבין מעבודה לעבודה.** כלומר מחשבה מועלת מעבודה לעבודה במחשבת שלא לשמו: **דילפינן** [כג] **ממחשבת פיגול.** דמהניא ביה הכי [כד] דתנן בפרק שני (לקמן דף כז:) השוחט את הזבח על מנת לזרוק דמו למחר פיגול: **אין מחשבין מעבודה לעבודה.** בשלא לשמו דלא ילפינן לה מפיגול דהתם עיקר מחשבתו המביאה לידי פיגול זו היא [כה] שיחשוב בעבודה זו לעשות עבודה אחרת מן אחת העבודות להאכיל לאדם או למזבח חוץ לזמנו וזריקה אכילת מזבח היא והוא הדין אם חישב על הקטרת החלב שאינה מן עבודות [כו] הילכך לא דמיא לשלא לשמו:

השוחט

חד לעיברה שנתו וזמנו. ה"ה שנתו בלא זמנו ואע"פ שבשעה שהקדישו לא היה ראוי לפסח דכשיגיע זמנו תעבור שנתו דאפי' מפריש נקיבה לפסחו או זכר בן שתי שנים תורת שלמים עליו כדתנן במי שהיה טמא (פסחים דף נז:) ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו שלמים: **איתיביה רב משרשיא לרבא כו'.** תימה מאי קושיא הא רבא הוא דמפרש טעמא דר"ש בריש מנחות (דף ג:) מזאת תורת ואומר ר"ת דהכא גרסי' רבה ורבה לטעמיה דמשני התם כאן בשינוי קודש כאן בשינוי בעלים ועוד י"ל דאפי' גרסינן רבא רוצה ליישב דברי רב לכולהו אמוראי דהתם ולפי' ר"ת קשה דנראה דרב משרשיא תלמידו של רבא היה ולא של רבה ועוד י"ל שרוצה רבא ליישב דברי רב משמיה דמבוג אפי' כרבנן דפליגי עליה דר"ש דלית להו זאת תורת ורב משרשיא כשהקשה לו מר"ש היה יכול להקשות ממתני' דמנחות אלא ניחא ליה למיפרך מברייתא דאפי' לר"ש דמכשיר לא מזאת תורת מכשיר וכן משמע מפי' הקונטרס ואע"ג דבפ' דם חטאת (לקמן דף נג.) דרשינן תורה אחת לכל החטאות וליכא מאן דפליג היינו במידי דכתיבא בהדיא בחטאת גופה דרשינן ליה לכ"ע כגון הני [כז] דפרק דם חטאת אבל שינוי קודש לא כתב בחטאת [כח] ובריש איזהו מקומן (לקמן דף מח.) דדריש תורה אחת לכל האשמות וקאמר הניחא למאן דאית ליה תורת אלא למאן דלית ליה תורת היינו לר"ש ולרבנן בריש מנחות (דף ג:) לרבא: **לשם חטאת נזיר לשם חטאת מצורע.** לעיל (דף ז.) איכא שמעתא אחריתי דרב [כט] דמחלק בין שוחט [לשם חטאת] לשוחט לשם עולה ושם פירשתי תרתי דרבא למה לי: **ושחט אותה לחטאת.** לעיל בפירקין [דף ה.] דרשינן ליה למילתא אחריתי ושמא הכא דריש מדלא כתיב ושחט לחטאת אותה: **על מי שמחוייב חטאת דטומאת מקדש וקדשיו מהו.** מיהו [ל] גרע ממי שאינו מחוייב כלום: **מחשבין מעבודה לעבודה** דאמר כגון משחיטה לזריקה (כמו שינוי בעלים) אבל משחיטה לקבלה לא דהא מפיגול יליף לה וק"ו דרב אשי דיליף משינוי בעלים לא [לא] הוי אלא משחיטה לזריקה כמו שינוי בעלים

עין משפט
נר מצוה

מד א מיי' פט"ו מהל' פסה"מ הלכה ט:
מה ב מיי' שם הלכה ז:
מו ג ד מיי' שם הלכה ו:
מז ה מיי' שם הלכה י:

◆

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הַחַטָּאת בִּמְקוֹם אֲשֶׁר תִּשָּׁחֵט הָעֹלָה תִּשָּׁחֵט הַחַטָּאת לִפְנֵי יְהֹוָה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא: ויקרא ו, יח
2. וְזֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה הַקְרֵב אֹתָהּ בְּנֵי אַהֲרֹן לִפְנֵי יְהֹוָה אֶל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו, ז
3. וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֹתָהּ לְחַטָּאת בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הָעֹלָה: ויקרא ד, לג

◆

מוסף רש"י

(פסחים צו: בפי' קמא שם, ומנחות שם). **או:** בשלא קרב בזמנו שאבד ונתכפר באחר הוא נעשה שלמים כדנפקא לן בפסחים (ר"ה ה.): **לכל מצות שלמים.** שיהא דין כל חומר שלמים עליהן (פסחים שם) **כשהוא אומר ואם עז.** ולא כתיב אם (מנחות שם): **הפסיק הענין.** הפסק הוא להפסיק בין כבש לעז (פסחים צו:): **הפסיק הענין.** שאין לעז דין האמור למעלה: **לימד על העז שאינה טעונה אליה.** שיש לה דין בקר שאינה טעונה אליה (מנחות שם בכת"י). יש מפרשין עז אין לו אליה, וטעות היא בידם שהרי ממקום שהכליות יועלות היא ניטלת ועוד מה לימד הכתוב הואיל ואין לו (פסחים צו:) **למותר פסח.** בין שהפריש פסחו ואבד ונתכפר באחר ואחר כך נמצא זה, בין שהפריש מעות לפסחו וחלה קדושת פסח על כולן והוזלו טלאים וניתותרו מן המעות (שם ע: וכעי"ז במנחות שם): **שקרב שלמים.** במועד או לאחר הרגל (פסחים ע:): **לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר.** ואע"ג דעולה נמי באה ג"כ מן הצאן ומן הבקר, אפילו הכי שלמים אתי, דהא [לשם] אכילה הפרישה [ולא] לשם כליל (מנחות פג: מכת"י):

ע"ב מעמוד קודם

עברה זמנו. שעבר הפסח: **לא זמנו ולא שנתו.** שהפריש שה לפסחו ושחטו קודם [הפסח]. כגון שאבד קודם חצות והפריש אחר תחתיו ונמצא דאם רצה לשוחטו קודם חצות קרב שלמים ואע"ג לעדיין חזי לפסח (מנחות פג: ובכת"י) **חטאת נחשון.** שהקריבו הנשיאים שעירי חטאות בחנוכת המזבח, ולהכי נקט נחשון דהוא הראשון. (מנחות נה:) **כל המנחות.** ואפי' מנחת חוטא: **שאין המנחות דומות לזבחים.** דבזבחים מודינא דלא עלו: **מעשיה מוכיחין.** שהוא מוכח דמרחשת עמוקה ומעשיה רוחשים רכין, מחבת צפה ומעשיה קשין: **אבל בזבחים אינו כן.** אין להם מעשה מוכיח הלכך מהני בהו שינוי דלא עלו לשם חובה: **חריבה.** מנחת חוטא ומנחת קנאות דכתיב בהו לא ישים עליה שמן: **בלולה.** שאר מנחות (מנחות ב:) **אין כפרה למתים.** דמיתתן כיפרה עליהם (מעילה י:) **חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם וכו' כשירה.** ועלתה לו (לעיל ז.) **הני עולות נינהו.** יש דמפרשים עולות נינהו שטעונים נסכים כעולה מה שאין כן בשאר חטאות, ולא עיקר הוא תינח חטאת מצורע כדאמרי' בפרק שתי מדות דטעונה נסכים, אבל חטאת נזיר לא טעונה נסכים: **מתני כולהו לפסולא.** אפילו חטאת חלב ששחט לשם חטאת דם פסולה מלהקריב (מנחות ג:) **שחטה לשמה לזרוק דמה שלא לשמה.** בחטאת מיירי דכל שאר זבחים כשרים שלא לשמן אבל חטאת שנשחטה שלא לשמה פסולה, וכן פסח שנשחט שלא לשמו, ואם שחט החטאת לשמה לזרוק דמה שלא לשמה: **וילפינן ממחשבת פיגול.** דגמרינן מחשבת פסול שלא לשמה ממחשבת פיגול דעיקרו מעבודה לעבודה (חולין לט.):

מסורת הש"ס

א) מנחות פג., ב) [שם ג:], ג) תוספתא דמנחות רפ"ק, מנחות ב: מט:, ד) [מנחות ג:], ה) מנחות ג:, ו) חולין לט. ירוש' פסחים פ"ה ה"ב., ז) עי' רש"י מנחות סג. במתני' ד"ה צפה.

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' הוה אמינא ה"מ היכא דעיברה: (ב) שם כנחשון כשרה חטאת. נ"ב פי' דהכי הוי דינא בשינוי בעלים: (ג) שם לשם חטאת נחשון פסולה. נ"ב פי' דהכי הוי דינא בשינוי קדש: (ד) רש"י ד"ה כשרה וכו' הרי היא כנשחטה לשם: (ה) ד"ה מחבת וכו' דמתוך: (ו) ד"ה טעמא וכו' להכשירה לא יליף מזאת התורה: (ז) ד"ה שיתכפר בה נחשון היינו שינוי בעלים הס"ד ואח"כ מ"ה אין וכו' במחוייב כפרה. נ"ב ע"ל תחילת דף ד' ודף ז' סוף ע"א: (ח) ד"ה בעיא וכו' דכיון: (ט) ד"ה מי אמרי' וכו' או דילמא אין כצ"ל ותיבת כו' נמחק:

◆

גליון הש"ס

[גמרא אמר רב חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם וכו'. עי' נזיר דף כז ע"ב בתוס' ד"ה שהרי אין אדם וכו']:

◆

שינויי נוסחאות

א] לעבירה וכו' ועבירה [כל הענין עד זמנו ולא שנתו] (ש"מ). כ"ה לעבירה שנתו וזמנו [illegible]: ב] כ"ל פרי (*ש"מ): ג] כ"ה פשיטא הני [illegible]: ד] כ"ל מי שמחוייב (*ש"מ): ה] [illegible] ו] איכא דאמר וכו' עד עולה היא, [illegible]: ז] כ"ל כעולה (ש"מ): ח] כ"ל רבא (*ש"מ). [illegible] ט] כמותה תיקו (ש"מ): י] והכי מתנינן כו' עד ובעיין לה [illegible] יא] כ"ל אם (*ש"מ): יב] כ"ל כשחיטה (*ש"מ): יג] [illegible] יד] [illegible] טו] כ"ל היו עושין חלות, [illegible] טז] [illegible] יז] [illegible] יח] [illegible] יט] [illegible] כ] [illegible] כא] כ"ל מחוייב [illegible] כב] כ"ל וכיון (*ש"מ): כג] כ"ל ודילפינן [illegible] כד] [illegible] כה] [illegible] כו] [illegible] כז] כ"ל בחטאת בהדיא [illegible] כח] [illegible] ל] כ"ל מי גרע [illegible] לא] [illegible] לב] [illegible] לג] [illegible]

◆

שיטה מקובצת

זריקה אחת לכולן כו'. ולא אמר הולכה אחת לכולן משום דר"ש היא (לקמן דף יג.) דמכשיר בהילוך משום דהוי עבודה דאפשר לבטלה. והא דקאמר זריקה אחת לכולן ואע"ג דיש ניתנין במתן ד' ויש ניתנין במתן אחת, (הוא) [מ"מ] אין מעשיה מוכיחין דהא קיי"ל (לקמן לו:) כל הניתנין במתן ד' שנתנן במתן אחת כיפר (תוס' טוך): **הני עולות נינהו.** ואין (זו) [זה] שינוי בעלים, דלא פסלינן שינוי בעלים אלא א"כ שינה למחוייב כפרה כמותו, וכיון דעולה לאו לכפרה אתא א"כ אין מחוייב כפרה כמותו (תוס' טוך): **דילמא אין קבוע במותה.** הקשה הר"ר יחיאל מפאריש תיפשוט ליה מדידיה דלא בעי קבוע כמותה, דאי בעי (לעיל) אמאי איצטריך [לעיל לומר] הני עולות נינהו תיפוק ליה דחטאת מצורע אינו קבוע כמותה. וי"ל דאיצטריך להאי טעמא דעולות נינהו משום חטאת דשמיעת הקול וביטוי שפתים[לב] פי' דשוחט חטאת דשמיעת קול על מי שמחוייב חטאת נזיר[לג] או חטאת מצורע דעתה אין [זה] קבוע יותר מזה (תוס' טוך): **רש"י ד"ה ופרכינן** כו' והני בעולה דמו. וי"מ הני עולה נינהו ושינוי קודש הוא ופשיטא דפסולה (גליון): **ד"ה עיקר חטאת** כו' שהיא היתה חטאת יחיד ראשונה. וי"מ חטאת ראשונה שמצינו שלא בא על חטא נקט: **ד"ה לשם חטאת** כו' אלא בשעירה. והוי כשינוי קודש, אפ"ה כיון דכרת כמותה, מין חטאת חד הוי (גליון): **תוד"ה איתיביה** כו'. נ"ב טעמא דמעשיה מוכיחין כו' ולא אמר תורה אחת, והדר ביה רבא מכח קושיא זו. וטעמא משום דמעשיה מוכיחים. וקשה מידי הוא טעמא אלא לרבא ורבא קאמר התם דלאו משום מעשיה מוכיחים אלא משום זאת תורת כו' (תוס' טוך): **ד"ה וישחט אותה** כו' מדלא כתיב ושחט לחטאת אותה. וליכא למימר כולה להכי הוא דאתא דא"כ לכתוב ושחט לאותה חטאת (ת"א, גליון):